

UDK 37

ISSN 2545 – 4439
ISSN 1857 - 923X

INTERNATIONAL JOURNAL

Institute of Knowledge Management

KNOWLEDGE

Scientific Papers
Vol. 20.6

LITERATURE, MUSIC AND ARTS
KNOWLEDGE IN PRACTICE

KIJ

Vol. 20

No. 6

pp. 2525 - 2905

Skopje 2017

Global Impact & Quality Factor 1.322 (2016) <http://globalimpactfactor.com/knowledge-international-journal/>

KNOWLEDGE

***KNOWLEDGE - INTERNATIONAL JOURNAL
SCIENTIFIC PAPERS***

VOL 20.6

*Promoted in Bansko, Republic of Bulgaria
15-17.12.2017*

INSTITUTE OF KNOWLEDGE MANAGEMENT
SKOPJE, MACEDONIA

KNOWLEDGE

International Journal Scientific papers Vol. 20.6

EDITORIAL BOARD

Vlado Kambovski PhD, Robert Dimitrovski PhD, Siniša Zarić PhD, Maria Kavdanska PhD, Venelin Terziev PhD, Mirjana Borota – Popovska PhD, Cezar Birzea PhD, Ljubomir Kekenovski PhD, Aleksandar Nikolovski PhD, Ivo Zupanovic, PhD, Savo Ashtalkoski PhD, Svetlana Trajković PhD, Zivota Radosavljević PhD, Laste Spasovski PhD, Mersad Mujevic PhD, Milenko Dzeletovic PhD, Margarita Koleva PhD, Nonka Mateva PhD, Rositsa Chobanova PhD, Predrag Trajković PhD, Dzulijana Tomovska PhD, Nedzat Koraljić PhD, Nebojsha Pavlović PhD, Nikolina Ognenska PhD, Lisen Bashkurti PhD, Trajce Dojcinovski PhD, Jana Merdzanova PhD, Zoran Srzentić PhD, Nikolai Sashkov Cankov PhD, Marija Kostic PhD

Print: GRAFOPROM – Bitola

Editor: IKM – Skopje

For editor

Robert Dimitrovski, PhD

KNOWLEDGE

International Journal Scientific Papers Vol. 20.6

ISSN 1857-923X for e- version

ISSN 2545-4439 for printed version

SCIENTIFIC COMMITTEE

President: Academician Prof. Vlado Kambovski, PhD

Vice president: Prof. Robert Dimitrovski PhD, Institute of Knowledge Management - Skopje (Macedonia)

Members:

- Prof. Aleksandar Nikolovski PhD, FON University, Skopje (Macedonia)
- Prof. Aleksandar Korablev PhD, Dean, Faculty for economy and management, Saint Petersburg State Forest Technical University, Saint Petersburg (Russian Federation)
- Prof. Azra Adjajlic – Dedovic PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia & Herzegovina)
- Prof. Antoanela Hristova PhD, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)
- Prof. Anita Trajkovska PhD, Rochester University (USA)
- Prof. Anka Trajkovska-Petkoska PhD, UKLO, Faculty of technology and technical sciences, Bitola (Macedonia)
- Prof. Alisabri Sabani PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia & Herzegovina)
- Prof. Ahmad Zakeri PhD, University of Wolver Hampton, (United Kingdom)
- Prof. Ana Dzumalieva PhD, South-West University “Neofit Rilski”, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Branko Sotirov PhD, University of Rousse, Rousse (Bulgaria)
- Prof. Branko Boshkovic, PhD, College of Sports and Health, Belgrade (Serbia)
- Prof. Branimir Kampl PhD, Institute SANO, Zagreb (Croatia)
- Prof. Baki Koleci PhD, University Hadzi Zeka, Peja (Kosovo)
- Prof. Branislav Simonovic PhD, Faculty of Law, Kragujevac (Serbia)
Prof. Bistra Angelovska, Faculty of Medicine, University “Goce Delcev”, Shtip (Macedonia)
- Prof. Cezar Birzea, PhD, National School for Political and Administrative Studies, Bucharest (Romania)
- Prof. Cvetko Andreevski, Dean, Faculty of Tourism, UKLO, Bitola (Macedonia)
- Prof. Drago Cvijanovic, PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, University of Kragujevac, Vrnjacka Banja (Serbia)
- Prof. Dusan Ristic, PhD Emeritus, College of professional studies in Management and Business Communication, Novi Sad (Serbia)
- Prof. Dimitar Radev, PhD, Rector, University of Telecommunications and Post, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Daniela Todorova PhD, Rector of “Todor Kableshkov” University of Transport, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Dragan Kokovic PhD, University of Novi Sad, Novi Sad (Serbia)
- Prof. Dragan Marinkovic PhD, High health – sanitary school for professional studies, Belgrade (Serbia)
- Prof. Daniela Ivanova Popova PhD, Faculty of Public Health and Sport, SWU Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Dzulijana Tomovska, PhD, Dean, Faculty of Biotechnical sciences, Bitola(Macedonia)
- Prof. Evgenia Penkova-Pantaleeva PhD, UNWE -Sofia (Bulgaria)
- Prof. Emilia Djikić Jovanović, PhD, High School of Arts and Technology, Leskovac (Serbia)
- Prof. Erzika Antic PhD, High medicine school for professional studies “Hipokrat”, Bujanovac (Serbia)
- Prof. Georgi Georgiev PhD, National Military University “Vasil Levski”, Veliko Trnovo (Bulgaria)

- Prof. Helmut Shramke PhD, former Head of the University of Vienna Reform Group (Austria)
- Prof. Hristina Georgieva Yancheva, PhD, Rector, Agricultural University, Plovdiv (Bulgaria)
- Prof. Hristo Beloev PhD, Bulgarian Academy of Science, Rector of the University of Rousse (Bulgaria)
- Prof. Izet Zeqiri, PhD, Academic, SEEU, Tetovo (Macedonia)
- Prof. Ivan Marchevski, PhD, Rector, D.A. Tsenov Academy of Economics, Svishtov (Bulgaria)
- Doc. Igor Stubelj, PhD, PhD, Faculty of Management, Primorska University, Koper (Slovenia)
- Prof. Ivan Petkov PhD, Rector, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)
- Prof. Isa Spahiu PhD, AAB University, Prishtina (Kosovo)
- Prof. Ivana Jelik PhD, University of Podgorica, Faculty of Law, Podgorica (Montenegro)
- Prof. Islam Hasani PhD, Kingston University (Bahrein)
- Prof. Jova Ateljevic PhD, Faculty of Economy, University of Banja Luka, (Bosnia & Herzegovina)
- Prof. Jove Kekenovski PhD, Faculty of Tourism, UKLO , Bitola (Macedonia)
- Prof. Jonko Kunchev PhD, University „Cernorizec Hrabar“ - Varna (Bulgaria)
- Prof. Jelena Stojanovic PhD, High medicine school for professional studies “Hipokrat”, Bujanovac (Serbia)
- Prof Karl Schopf, PhD, Akademie fur wissenschaftliche forchung und studium, Wien (Austria)
- Prof. Katerina Belichovska, PhD, Faculty of Agricultural Sciences, UKIM, Skopje (Macedonia)
- Prof. Krasimir Petkov, PhD, National Sports Academy “Vassil Levski”, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Kamal Al-Nakib PhD, College of Business Administration Department, Kingdom University (Bahrain)
- Prof. Lidija Tozi PhD, Faculty of Pharmacy, Ss. Cyril and Methodius University, Skopje (Macedonia)
- Prof. Laste Spasovski PhD, Vocational and educational centre, Skopje (Macedonia)
- Prof. Lujza Grueva, PhD, Faculty of Medical Sciences, UKIM, Skopje (Macedonia)
- Prof. Lisen Bashkurti PhD, Global Vice President of Sun Moon University (Albania)
- Prof. Lence Mircevska PhD, High Medicine School, Bitola, (Macedonia)
- Prof. Ljubomir Kekenovski PhD, Faculty of Economisc, UKIM, Skope (Macedonia)
- Prof. Ljupce Kocovski PhD, Faculty of Biotechnical sciences, Bitola (Macedonia)
- Prof. Marusya Lyubcheva PhD, University “Prof. Asen Zlatarov”, Member of the European Parliament, Burgas (Bulgaria)
- Prof. Maria Kavdanska PhD, Faculty of Pedagogy, South-West University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Maja Lubenova Cholakova PhD, Faculty of Public Health and Sport, SWU Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Mirjana Borota-Popovska, PhD, Centre for Management and Human Resource Development, Institute for Sociological, Political and Juridical Research, Skopje (Macedonia)
- Prof. Mihail Garevski, PhD, Institute of Earthquake Engineering and Engineering Seismology, Skopje (Macedonia)
- Prof. Misho Hristovski PhD, Faculty of Veterinary Medicine, Ss. Cyril and Methodius University, Skopje (Macedonia)
- Prof. Mitko Kotovchevski, PhD, Faculty of Philosophy, UKIM, Skopje (Macedonia)
- Prof. Milan Radosavljevic PhD, Dean, Faculty of strategic and operational management, Union University, Belgrade (Serbia)

- Prof. Marija Topuzovska-Latkovicj, PhD, Centre for Management and Human Resource Development, Institute for Sociological, Political and Juridical Research, Skopje (Macedonia)
- Prof. Marija Knezevic PhD, Academic, Banja Luka, (Bosnia and Herzegovina)
- Prof. Margarita Koleva, PhD, Faculty od Pedagogy, University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Margarita Bogdanova PhD, D.A.Tsenov Academy of Economics, Svishtov (Bulgaria)
- Prof. Mahmut Chelik PhD, Faculty of Philology, University “Goce Delchev”, Shtip (Macedonia)
- Prof. Marija Mandaric PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, University of Kragujevac, Vrnjacka Banja (Serbia)
- Prof. Mustafa Kacar PhD, Euro College, Istanbul (Turkey)
- Prof. Marina Simin PhD, College of professional studies in Management and Business Communication, Sremski Karlovci (Serbia)
- Prof. Miladin Kalinic, College of professional studies in Management and Business Communication, Sremski Karlovci (Serbia)
- Prof. Mitre Stojanovski PhD, Faculty of Biotechnical sciences, Bitola (Macedonia)
- Prof. Miodrag Smelcerovic PhD, High Technological and Artistic Vocational School, Leskovac (Serbia)
- Prof. Nenad Taneski PhD, Military Academy “Mihailo Apostolski”, Skopje (Macedonia)
- Prof. Nevenka Tatkovic PhD, Juraj Dobrila University of Pula, Pula (Croatia)
- Prof. Natalija Kirejenko PhD, Faculty For economic and Business, Institute of Entrepreneurial Activity, Minsk (Belarus)
- Prof. Nikolay Georgiev PhD, “Todor Kableshkov” University of Transport, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Nikolina Ognenska PhD, Faculty of Music, SEU - Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Nedzat Korajlic PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia & Herzegovina)
- Prof. Nishad M. Navaz PhD, Kingdom University (India)
- Prof. Oliver Iliev PhD , Faculty of Communication and IT, FON University, Skopje (Macedonia)
- Prof. Oliver Dimitrijevic PhD, High medicine school for professional studies “Hipokrat”, Bujanovac (Serbia)
- Prof. Paul Sergius Koku, PhD, Florida State University, Florida (USA)
- Prof. Primoz Dolenc, PhD, Faculty of Management, Primorska University, Koper (Slovenia)
- Prof. Predrag Trajkovic PhD, JMPNT, Vranje (Serbia)
- Prof. Petar Kolev PhD, “Todor Kableshkov” University of Transport, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Pere Tumbas PhD, Faculty of Economics, University of Novi Sad, Subotica (Serbia)
- Prof. Rade Ratkovic PhD, Faculty of Business and Tourism, Budva (Montenegro)
- Prof. Rositsa Chobanova PhD, University of Telecommunications and Posts, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Rumen Valcovski PhD, Imunolab Sofia (Bulgaria)
- Prof. Rumen Stefanov PhD, Dean, Faculty of public health, Medical University of Plovdiv (Bulgaria)
- Prof. Sinisa Zaric, PhD, Faculty of Economics, University of Belgrade, Belgrade (Serbia)
- Prof. Sasho Korunoski, Rector, UKLO, Bitola (Macedonia)
- Prof. Sashko Plachkov PhD, Faculty of Pedagogy, University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Sofronija Miladinoski, PhD, University Hadzi Zeka, Peja (Kosovo)
- Prof. Sreten Miladinoski, PhD, Dean, Faculty of Law, MIT University (Skopje)
- Prof. Snezhana Lazarevic, PhD, College of Sports and Health, Belgrade (Serbia)
- Prof. Stojan Ivanov Ivanov PhD, Faculty of Public Health and Sport, SWU Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Svetlana Trajkovic PhD, High School of applied professional studies, Vranje

(Serbia)

- Prof. Snezana Stoilova, PhD, High Medicine School, Bitola, (Macedonia)
- Prof. Stojna Ristevska PhD, High Medicine School, Bitola, (Macedonia)
 - Prof. Suzana Pavlovic PhD, High health – sanitary school for professional studies, Belgrade (Serbia)
 - Prof. Saad Motahhir PhD, High School of Technology, Fez (Morocco)
 - Prof. Sandra Zivanovic, PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, University of Kragujevac, Vrnjacka Banja (Serbia)
 - Prof. Trayan Popkochev PhD, Dean, Faculty of Pedagogy, South-West University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
 - Prof. Todor Krystevich, Vice Rector, D.A. Tsenov Academy of Economics, Svishtov (Bulgaria)
 - Doc. Tatyana Sobolieva PhD, State Higher Education Establishment Vadiym Getman Kiiev National Economic University, Kiiev (Ukraine)
 - Prof. Tzako Pantaleev PhD, NBUniversity , Sofia (Bulgaria)
 - Prof. Tosko Krstev PhD, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)
 - Prof. Tihomir Domazet PhD, President of the Croatian Institute for Finance and Accounting, Zagreb (Croatia)
 - Prof. Venelin Terziev PhD, University of Rousse, Rousse (Bulgaria)
 - Prof. Violeta Dimova PhD, Faculty of Philology, University “Goce Delchev”, Shtip (Macedonia)
 - Prof. Volodymyr Denysyuk, PhD, Dobrov Center for Scientific and Technologogical Potential and History studies at the National Academy of Sciences of Ukraine (Ukraine)
 - Prof. Valentina Staneva PhD, “Todor Kableshkov” University of Transport, Sofia (Bulgaria)
 - Prof. Vladimir Tomošević, PhD dekan, Fakultet za inžinjerijski menadžment, Univezitet Union "Nikola Tesla", Beograd, (Srbija)
 - Prof. Vladimir Lazarov PhD, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)
 - Prof. Vasil Zecev PhD, College of tourism, Blagoevgrad (Bulgaria)
 - Prof. Venus Del Rosario PhD, Arab Open University (Philippines)
 - Prof. Yuri Doroshenko PhD, Dean, Faculty of Economics and Management, Belgorod (Russian Federation)
 - Prof. Zlatko Pejkov, PhD, Faculty of Agricultural Sciences, UKIM, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Zivota Radosavljevik PhD, Dean, Faculty FORCUP, Union University, Belgrade (Serbia)
 - Prof. Zoja Katru PhD, Prorector, Euro College, Istanbul (Turkey)
 - Prof. Zorka Jugovic PhD, High health – sanitary school for professional studies, Belgrade (Serbia)

ORGANIZING COMMITTEE

- Robert Dimitrovski PhD, Faculty of Management, MIT University, Skopje (Macedonia)
- Venelin Terziev PhD, University of Rousse (Bulgaria)
- Maria Kavdanska PhD, Faculty of Pedagogy, South West University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Sinisa Zaric, PhD, Faculty of Economics, University of Belgrade (Serbia)
- Snežana Milićević PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, University of Kragujevac, Vrnjačka Banja (Serbia)
- Evdokia Petkova, South West University “Neofit Rilski”, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Marios Miltiadou, PhD, Aristotle University of Thessaloniki (Greece)
- Azra Adjajlic – Dedovic PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia & Herzegovina)
- Misho Hristovski PhD, Faculty of Veterinary Medicine, Ss. Cyril and Methodius University, Skopje (Macedonia)
- Branko Boskovic PhD, College of Sports and Health, Belgrade (Bulgaria)
- Ana Dzumalieva PhD, South-West University “Neofit Rilski”, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Georgi Georgiev PhD, National Military University “Vasil Levski”, Veliko Tarnovo (Bulgaria)
- Isa Spahiu PhD, International Balkan University (Macedonia)
- Hatidza Berisha, Military Academy, University of Defense, Belgrade (Serbia)
- Violeta Dimova, PhD, University “Goce Delcev”, Stip (Macedonia)
- Mirjana Borota – Popovska, Centre for Management and Human Resource Development, Institute for Sociological, Political and Juridical Research, Skopje (Macedonia)
- Izet Zeqiri, PhD, South East European University, Tetovo (Skopje)
- Ekaterina Arabska, PhD, Vasil Levski National Military University, Veliko Tarnovo (Bulgaria)
- Nebojsa Cvetanovski, PhD, MIT University, Skopje (Macedonia)
- Rumen Valcovski PhD, Imunolab Sofia (Bulgaria)
- Miladin Kalinic, College of professional studies in Management and Business Communication, Sremski Karlovci (Serbia)

Contents

“DOKTOR AMCANIN YANINDA”THE STORY BY AVNI ABDULLAH TELLS THE IMPORTANCE AND TEACHINGS OF THE GRANDMATHER IN THE FAMILY.....	2541
Mahmut Celik.....	2541
Alirami Ibraimi.....	2541
Imer Yusufi	2541
A CONTRASTIVE ANALYSIS OF ADJECTIVES IN ENGLISH AND ALBANIAN	2547
Suzana Ejupi.....	2547
Lindita Skenderi	2547
STRUCTURE REORGANIZATION. IS HOLACRATIC STRUCTURE THE ANSWER?	2551
Biljana Ciglovska	2551
Armir Ziba.....	2551
ABORTION- A RIGHT TO DECIDE OR „ A RIGHT,, TO MURDER	2557
Panche Kjosev	2557
ACTION RESEARCH	2563
Rezarta Merko	2563
Reis Kerim.....	2563
ACTIVATING OF THE PERCEPTIVE PROCESS IN INTRODUCING THE NEW MUSICAL WORK THROUGH A PRELIMINARY PROGRAMME	2567
Diana Georgieva Katsarova.....	2567
ACTUAL ASPECTS OF STUDYING LONELINESS AND THE PROBLEMS OF ELDERLY ..	2575
Natalia Alexandrova.....	2575
ANALYSIS OF ERRORS MADE BY INTERMEDIATE EFL STUDENTS IN THE USE OF PAST SIMPLE AND PRESENT PERFECT.....	2581
Safet Neziri.....	2581
ANTHROPOLOGICAL ASPECTS OF THE REVIVAL OF THE ORTHODOX CHRISTIANITY MISSION IN CHINA.....	2587
Sandra Knežević.....	2587
ARTIFICIAL INTELLIGENCE VERSUS HUMAN INTELLIGENCE	2593
Lirinda Vako Abedini.....	2593
Rezarta Zhaku Hani.....	2593
BUILDING PUPILS’ MOTIVATION IN THE INITIAL YEARS OF STUDYING THE MUSICAL INSTRUMENT GUITAR	2597
Anastas Mihaylov.....	2597
BULGARIAN MUSICOLOGY FOR CHILDREN’S MUSICALS, REALIZED IN THE SECOND HALF OF THE 20 TH AND THE BEGINNING OF THE 21 ST CENTURY	2601
Krassimira Tsutsumanova	2601
CELEBRATION OF HIDRELLEZ AMONG THE TURKISH PEOPLE IN SOUTH-WEST MACEDONIA	2607
Aktan Ago	2607
THE PSYCHOLOGICAL STUDY OF MARGARET MITCHELL’S NOVEL "GONE WITH THE WIND"	2611
Lirije Ameti	2611
THE ROLE OF VISUAL CULTURE FOR THE DRAWING OF VALUES IN THE MEANING FRAME OF EDUCATION IN ARTS AND CULTURE IN LIFE.....	2615
Ivanka Iankova	2615
Evgeni Velev	2615
Merian Veleva	2615
SOCIETY IMPOSED CHARACTERISTICS OF THE NATIONAL IDENTITY (THE "SKOPJE 2014" PROJECT IN THE PRINT MEDIA).....	2621
Bijlana Rajčinova-Nikolova.....	2621
COMPARATIVE ANALYSIS AND PREDICTORS OF ASSERTIVE BEHAVIOR IN BULGARIAN, GREEK, MACEDONIAN, TURKISH AND SERBIAN	2629

Plamen Angelov Tzokov	2629
COMPARATIVE ANALYSIS OF SYNONIMS OF LEGAL REGISTER BOTH IN ENGLISH AND SERBIAN LANGUAGE.....	2635
Maida Bećirović Alić	2635
Fahreta Fijuljanin	2635
CONCEPTUAL HIGHLIGHTS IN THE CULTURAL MANAGEMENT OF THE INTERNATIONAL FESTIVAL “SPIRITUALITY WITHOUT BORDERS”	2641
Evgeny Kadiyski	2641
Zlatka Taneva.....	2641
Rozalia Aleksandrova.....	2641
Margarita Dimitrova.....	2641
ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE - SCIENTIFIC PAPERS PUBLISHED IN SCIENTIFIC JOURNALS IN REPUBLIC OF SERBIA.....	2647
Miljan Miljkovic	2647
EQUIVALENTS OF THE TURKISH SUFFIXESIN THE MACEDONIAN LANGUAGE	2651
Marija Leontik.....	2651
FALL OF THE BERLIN WALL	2655
Gorancho Jakimov.....	2655
HUMANISTIC VISIONS OF SELIMOVIC'S HERO AHMET ŠABO IN THE NOVEL <i>TVRĐAVA (FORTRESS)</i>	2659
Kemal Džemić.....	2659
Ahmet Bihorac	2659
KRAHASIMI I SHKALLËVE TATIMORE NË MES TË REPUBLIKËS SË KOSOVËS ME VENDET E BALLKANIT PËRENDIMOR.....	2665
Vehbi Imeri	2665
LEARNING AND TEACHING EFL IN SECONDARY SCHOOLS IN TETOVO, MACEDONIA: THE STUDENTS' PERSPECTIVE	2673
Blerta Demiri.....	2673
Igballe Miftari	2673
Arta Bekteshi.....	2673
LEXICON THEORY AND SPEECH SYNTHESIS	2679
Valbon Ademi	2679
Lindita Ademi	2679
MAINTENANCE INSTALLATION AND SUCCESSFUL USE OF A MOODLE VERSION IN e-LEARNING	2685
Basri Ahmedi.....	2685
Faton Mehmedi	2685
Xhevdet Thaqi.....	2685
Selami Klaiqi.....	2685
MAURICE RAVEL AND HIS NIGHT GASPAR PIANO CYCLE.....	2689
Juliana Mircheva	2689
Antonia Mircheva.....	2689
MENAXHIMI I KULTURËS ORGANIZATIVE NË NDËRMARRJE DHE RRETHINË	2695
Gent Begolli	2695
METHODOLOGYTRAINING OF NON-SWIMMERS ON A SPORTS RECREATIONAL CAMP	2699
Bojan Ugrinić	2699
Aleksandar Ivanovski	2699
MUSIC PERCEPTION AND PERCEPTION OF MUSIC FORM	2703
Teuta Alimi Selmani	2703
MUSICAL FOLKLORE IN THE DOBRUDZHAFESTIVE AND RITUAL SYSTEM - PRESENCE IN SCIENTIFIC RESEARCH DISCUSSION	2709
Galya Petrova – Kirkova	2709

NOVEL AND SHORT STORY IN MACEDONIAN TURKISH LITERATURE	2715
Seyhan Murtezan İbrahimi	2715
Gyülasfiye Melani	2715
ON THE TRANSLATION OF THE MEDICINE AGAINST MIGRAINE IN THE NOVEL "FALCO" BY ARTURO PEREZ-REVERTE	2721
Veselka Nenkova.....	2721
Nezabrvaka Nenkova	2721
PEACEFUL COEXISTENCE WITH OTHERS IN ISLAM	2727
Abdulxhemil Nesimi	2727
POETRY TEACHING IN TURKISH EDUCATION	2733
Mustafa Said KIYMAZ.....	2733
PROBLEM OF REALISTIC ESTIMATION AND ECTS AWARD FORART SUBJECTS IN THE CURRICULUM OF STUDY PROGRAMS IN THE FIELD OF PERFORMING ARTS.....	2739
Aleksandra Trajković	2739
PRONUNCIATION of ə(ɹ) AND eIN CONTEMPORARY IANGUAGE NORMS	2743
Dimitriya Zhelyazkova.....	2743
REALIZATION OF THE SPEECH ACT OF REQUESTING BY EFL LEARNERS AT DIFFERENT PROFICIENCY LEVELS	2747
Nina Daskalovska.....	2747
Biljana Ivanovska.....	2747
Marija Kusevska.....	2747
RELIGIOUS EDUCATION – RELIGIOUS MORAL	2755
Nikolche Gjorgjev	2755
Emilija Petrova Gjorgjeva	2755
RËNDËSIA E DIJËS DHE PËRVOJËS NË VENDIM-MARRJE.....	2761
Muhamet Halili	2761
Fejzula Beka	2761
ROBERT LOWELL: A PICTURE WITH A DEMOTIC TOUCH	2769
Lidija Davidovska	2769
ROMAN AS A TEACHING CONTENT	2775
Ahmed Bihorac	2775
Kemal Džemić.....	2775
SABRÌ CEMİL'S LIFE, WORKS AND HIS PLACE AND SIGNIFICANCE IN TURKISH LITERATURE	2781
Gyülasfiye Melani	2781
Seyhan Murtezan İbrahimi	2781
SUPPLEMENTAL INSTRUCTION - THE FIRST STEP IN IMPROVING THE LANGUAGE COMPETENCE OF STUDENTS AT THE FACULTY OF PHILOLOGY - FUTURE TEACHERS OF MACEDONIAN, ENGLISH AND GERMAN LANGUAGE	2787
Violeta Dimova	2787
Nina Daskalovska.....	2787
Dragana Kuzmanovska.....	2787
Biljana Ivanova	2787
TEACHING GRAMMER IN THE GERMAN LANGUAGE ON EXAMPLE OF NOMINAL FLECTION.....	2793
Arben Djemaili	2793
Alida Emini	2793
THE (NON)EXISTENCE OF INTERNET ADDICTION	2799
Slađana Živković.....	2799
THE ASPECT OF GEOGRAPHY IN F. SCOTT FITZGERALD'S 'THE GREAT GATSBY'	2805
Fatbardha Doko	2805
THE COURSE OF GRAMMAR AND SPELLING IN FIRST GRADE OF ELEMENTARY SCHOOL IN SERBIA.....	2811

Snežana Perišić.....	2811
THE LIFE AND WORK OF AVNİ ENGÜLLÜ	2817
Imer Yusufi	2817
Alirami Ibraimi.....	2817
Fatime Liman	2817
THE MULTI SPORT CLUB "SKËNDERBEU" KORÇË, (ALBANIA); ACHIEVEMENTS AND PROBLEMS	2823
Ana Burda	2823
THE POLITICS OF POWER AND SOCIAL VITALITY OF TERRORISM: NOTIONAL DETERMINATION, CONTEMPORARY SITUATIONS, PROPHYLAXIS AND PERSPECTIVES	2827
Vesna Pavlovic	2827
Zlatko Popovski.....	2827
THE READING HABITS OF UNIVERSITY STUDENTS IN MACEDONIA.....	2835
Lindita Skenderi	2835
Suzana Ejupi.....	2835
THE STANDARDIZATION OF ALBANIAN LANGUAGE THROUGH SCHOOL TEXTBOOKS	2841
Rrezarta Draçini	2841
THE SUCCESS OF PERSONAL SALE	2849
Arben Tërstena	2849
THE SYMBOLISM OF CAVES AS A BORDER BETWEEN WORLDS IN THE CONCEPTIONS OF ANCIENT SOCIETIES	2859
Anton Genov	2859
THEORIES OF FOREIGN LANGUAGE LEARNING AND/ OR ACQUISITION.....	2865
Vesna Koceva.....	2865
TO THE PROBLEM OF VOCAL TRAINING OF THE FOLK SINGERS	2873
Milana Vlahova - Ilkova.....	2873
TURKISH WORDS AND THEIR PRESENCE IN THE DAILY SPEAKING IN THE POPULATION OF SOUTHEASTERN MACEDONIA	2879
Ivana Koteva	2879
Violeta Dimova	2879
Mahmut Celik.....	2879
TURKISH MOTHER LANGUAGE IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA	2883
Osman Emin	2883
WORD FORMATION IN ENGLISH: EXTENSION, NARROWING, BIFURCATION AND BACKFORMATION	2893
Sanel Hadžiahmetović Jurida	2893
WRITERS ARE MASTERS OF THE WORD	2899
Zarije Nuredini	2899
МУЗИКАЛНИЯТ СВЯТ НА БЪЛГАРИНА И НЕГОВОТО ЛЕКСИКАЛНО ОТРАЖЕНИЕ В БЪЛГАРСКИТЕ ДИАЛЕКТИ	2903
Марияна Витанова.....	2903

TURKISH WORDS AND THEIR PRESENCE IN THE DAILY SPEAKING IN THE POPULATION OF SOUTHEASTERN MACEDONIA

Ivana Koteva, Student of second cycle studies
University "GoceDelcev" – Shtip, Republic of Macedonia
ivanakoteva@yahoo.com
Prof PhD Violeta Dimova,
University "GoceDelcev" – Shtip, Republic of Macedonia
violeta.dimova@ugd.edu.mk
Prof PhD Mahmut Celik
University "GoceDelcev" – Shtip, Republic of Macedonia
mahmut.celik@ugd.edu.mk

Resume: This thesis is in fact future research project where we will present which topic and how we will research in the project task within University "GoceDelcev" Shtip, Faculty of Educational Science – Shtip, subject "Techniques for science-research work". Our goal subject is *Turkish words presence in southeastern Macedonia*. In order to meet our goal, we start our research from Radovish town. It is very important also an advantage the fact that in this town as well as nearest villages there is Turkish nationality population. This symbiosis and cohabitation between different ethnic nationalities offers significant importance and contribution in usage and nurturing Turkish words. With this research we will present that in the Macedonian southeastern population speaking, as well as in Macedonian language itself, there are a lot of Turkish origin words which we accept from the past and we use in-house in the daily speaking. Very often you can meet names of towns, villages and mountains which are typical or close Turkish origin names and people are still using today.

Key words: Turkish words, speaking, lexicon, southeastern Macedonia

ТУРЦИЗМИТЕ И НИВНАТА ЗАСТАПЕНОСТ ВО СЕКОЈДНЕВНИОТ ГОВОР НА НАСЕЛЕНИЕТО ВО ЈУГОИСТОЧНА МАКЕДОНИЈА

Ивана Котева, студент на втор циклус студии
Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Република Македонија,
ivanakoteva@yahoo.com
Проф. д-р Виолета Димова
Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Република Македонија,
violeta.dimova@ugd.edu.mk
Проф. д-р Махмут Челик
Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Република Македонија,
mahmut.celik@ugd.edu.mk

Резиме: Овој труд е всушност идеен истражувачки проект преку кој сакаме да покажеме на кој начин и што ќе истражуваме во рамките на проектната задача по предметот Техники на научно- истражувачката работа на втор циклус на студии на Филолошкиот факултет во Штип, на Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип. Предмет на нашиот интерес е *застапеноста на турцизмите* во говорот на населението од југоисточна Македонија. За таа цел истражувањето го започнуваме од градот Радовиш, а истражувања правиме и во Струмица и Валандово. Од голема важност, како и предност на ова истражување е фактот дека и во самиот град и во околните села живее население од турска националност. Таа синтеза и соживот на луѓето од различна етничка припадност е од големо значење, односно дава голем придонес во негувањето и употребата на турцизмите. Преку ова истражување сакаме да покажеме дека во говорот на населението од југоисточна Македонија и воопшто во македонскиот јазик постојат голем број на зборови од турско потекло кои сме ги прифатиле и одомаќиниле од минатото во секојдневниот говор. Не се ретка појава и имињата на градови, села, планини со чисто или делумно турско потекло кои и ден денес така функционираат.

Клучни зборови: турцизми, говор, лексика, југоисточна Македонија.

1. ВОВЕД

Лексиката на македонскиот јазик, според потеклото на зборовите, може да биде: а) *домашна*, изворна - зборови кои исконски постојат во нашиот јазик и потекнуваат од прасловенскиот, старословенскиот,

црковнословенскиот, па преку народниот, навлегле во литературниот јазик. Овие зборови ја сочинуваат основата на секој јазик и се во најголем број. Такви се зборовите: мајка, татко, еден, два, гора, планина, река, езеро, рака, нога итн. итн.; б) *странска* – туѓа - овие зборови навлегле или директно од странскиот јазик или посредно, преку друг јазик; в) *интернационална* - зборови што се употребуваат во многу светски јазици, а по потекло се од латинскиот или од старогрчкиот јазик. Ваквите зборови се приспособуваат кон соодветниот јазик и со текот на времето не ги чувствуваат како туѓи. Тоа се зборовите како: актуелен, квалитет, факултет, факт, литература и др.

Кога станува збор за турцизмите, знаеме дека во нашиот јазик ги има над 3.000. Некои од нив отпаднале, некои ги чувствуваат како архаизми, а некои сè уште активно ги употребуваат, како на пример: алва, баклава, кадаиф, ќебапче, кибрит, килим, шеќер, сарма, боза и др. Дел од турцизмите ги употребуваат заради стилска обоеност на изразот: муабет, марифет, табиет, адет и сл. Исто така, овде ќе ги споменеме и варваризмите кои се употребуваат во уметничката литература заради оживување на месниот колорит и создавање посебна атмосфера. Може да бидат и цели дијалози на друг јазик и да се пишуваат во оригинал. Тука спаѓаат и зборови кои секојдневно се употребуваат и претставуваат дел од жаргонот на одредени социјални групи. Тие се имитација на туѓите зборови и според форма и според изговорот: *бејби, хај, јес, певаљка, рачуна*. (Белчев, 2016: 10)

Јазикот е жива материја која се менува како што се менува општеството и животните услови. Тој е отворен кон влијанијата на другите култури и јазици, исто како што се подложни на влијание и луѓето кои го говорат. Значи, токму луѓето се оние кои го креираат јазикот и тие ја имаат таа одговорност да влијаат на неговото богатство или осиромашување.

Општо прифатено е гледиштето дека во македонскиот јазик многу зборови кои имаат потекло од јазикот на Турците, т.е. тие се во нашиот јазик останати како резултат од османлиското владеење на овие простори. Значи, зборуваме за период не од неколку години, туку од 5 века влијание, коегзистенција, па и мешање или интерференција. Овие два народа биле заедно доволно долго за да си пренесат едни на други дел од своето однесување и животните навики, па така, можеме да кажеме дека турската култура е сè уште присутна во Македонија. Иако последниот турски војник заминал од Македонија пред многу, многу години, овде денот сè уште започнува со турско кафе. 500. години заеднички живот (ако можеме така да кажеме), секако дека ќе имаат заемно влијание и претопување и на културите и на традициите, па и на јазикот.

Една од највлијателните турколози на Балканот, Амна Шиљак Јесенковиќ, истакнува дека бројот на турцизмите кои ги употребуваат во секојдневниот говор, зависи од социокултурните средини и од старосната доба.

„Во зависност од тоа дали сте пораснале во некое маало или во некоја урбана средина, во куќа или во зграда, или пак што сте читале, такво ќе биде и вашето јазично знаење“, вели Шиљак, така што постарите Македонци и оние што пораснале со македонските народни приказни и со расказите и приказните кои го обработуваат ова време, секако поседуваат, (свесно или несвесно) повеќе турцизми во својот секојдневен говор.

Турцизмите се сведоштво за културата, историјата и општеството во кое што живеел народот во минатото. Тие не се никакво „зло“ од кое треба што побрзо да се ослободиме, туку имаат незаменлива стилска улога и вредност. Турцизмите се неразделив дел од говорот на населението во Македонија и една од најзначајните специфики на македонскиот јазик. Тие помагаат за емотивно и стилско бојење на исказот на говорителот, давање шарм и карактер на менталитетот и општествениот живот на поединците во одделни животни средини каде што турцизмите се дел од дијалектот, како што е тоа говорот во југоисточниот дел на Р. Македонија, поточно Радовиш и радовишко.

Истражувањето го правиме најпрво во градот Радовиш и околината, каде што во самиот град и во околните села живее население од турска националност, што е од голема важност како и предност за ова истражување. Таа синтеза и соживот на луѓето од различна етничка припадност е од големо значење, односно дава голем придонес во негувањето на употребата на турцизмите.

За реализацијата на ова истражување ќе употребиме интервју и анкетен прашалник, како инструменти за собирање податоци со кои ќе бидат анкетирани испитаници на различна возраст и од различни населени места во регионот на југоисточна Македонија, поточно и во Струмица, Валандово и околните населени места.

2. ПРЕДМЕТ НА ИСТРАЖУВАЊЕТО

Предмет на нашето истражување ќе биде употребата на зборови од турско потекло од страна на жителите од југоисточниот регион на Македонија и колку често тие ги користат турцизмите во својот говор без да знаат или со знаење дека тие зборови се со турско потекло, како и кое е нивното значење во македонскиот јазик. Предметот на истражување ќе се реализира од аспект на:

° Застапеноста на турцизмите во говорот/говорите од југоисточното подрачје на Македонија;

- Информираноста на населението за потеклото на турцизмите и нивното место во македонскиот јазик;
- Влијанието на турцизмите врз збогатувањето на лексиката, метафориката и стилското обожување на говорот на населението од овие предели на Македонија и во современиот македонски јазик воопшто.

Покрај многубројните значајни информации собрани од анкетираните испитаници кои сведочат за овој белег што ни го оставиле Османлиите, за ова истражување консултираме и некои литературни дела, речници, како и интернет страници кои исто така нудат податоци за овој османлиски „печат“.

3. ЦЕЛ НА ИСТРАЖУВАЊЕТО

Ова истражување има за цел да го утврди присуството на турцизмите во говорот на населението од југоисточниот дел на Република Македонија.

Прашања кои ќе бидат разработени во овој труд се следните:

1. Колку жителите на југоисточна Македонија се запознаени со потеклото на турцизмите што ги користат?
2. Колку знаат за историјата и навлегувањето на овие зборови во македонскиот јазик?
3. Дали помладата популација ги знае и ги користи зборовите со турско потекло?
4. Колку влијае современиот начин на живеење во градската, наспроти руралната средина врз говорителите од постарата, наспроти младата генерација?

Информациите и резултатите што ќе ги добиеме од истражувањето, како одговор на погоре поставените прашања ќе ги искористиме за да одговориме и на прашањата за тоа колку врз употребата на турцизмите влијае социокултурната средина и старосната граница на говорителите. Резултатите очекуваме да покажат дека повозрасните говорители во поголема мера употребуваат турцизми во својот говор отколку младата популација, па оттаму, може да заклучиме дека врз употребата на турцизмите кај жителите во југоисточниот дел на Македонија не влијаела само старосната граница, туку и современиот начин на живеење на младите, образовниот систем, како и влијанието на медиумите, како објективни чинители на промената на говорниот дискурс на младите во однос на возрасните. Многумина од возрасните, на некои прашања кога одговараат негативно, заместо македонската негација *не*, ја користат турската *jok*, или пак заместо македонскиот збор од спротива, се користи тursкиот збор *кариши*. Ова истражување треба да покаже дали постојат разлики при употребата на турцизмите во нивниот говор во однос на релацијата село : град, односно урбана и рурална средина. Исто така, воопшто и не размислуваме за некои топоними, односно имиња на места кои се со турско потекло и за нивното значење. Таков е примерот со името Демир Капија, што во превод значи железна врата: *demir*=железна и *kapi*=врата. Малкумина или воопшто од младите не знаат, ниту пак размислуваат што значи во превод овој топоним.

Главната хипотеза што ја поставуваме во овој труд е дека македонското население од југоисточниот дел на Р. Македонија користи поголем број зборови со турско потекло (турцизми), а како причина за оваа појава е фактот дека во овој дел на Македонија има голем број население од турска националност.

При анализата на турцизмите што се во употреба и ден-денес можеме да заклучиме дека голем број од зборовите со турско потекло што се користат овде, имаат различно значење и употреба отколку во турскиот јазик во Р. Турција. Исто така, голем број турцизми кои што немаат соодветна замена во македонскиот јазик се одомаќиниле и ги сметаме како наши. Како на пример, веќе погоре спомнатите: ќебап, ѓезве, сарма и др. Ова секако важи за целата територија на Македонија, а не само за југоисточниот регион.

4. НАЧИН НА ИСТРАЖУВАЊЕ

При истражувањето ќе се служиме со различни методи, техники и инструменти, како што е методот на анализа, дескриптивниот метод, компаративниот метод, а од техники и инструменти на истражување ќе се послужиме со анкета, анкетен прашалник и интервјуј. Основен метод на истражување ќе биде анализата, која ја применуваме откако сме го собрале јазичниот материјал на терен, за во исто време да го примениме и дескриптивниот метод, при описувањето на карактеристиките на најупотребуваните зборови, кои се со турско потекло. Анализата треба да ни покаже:

1. Дека жителите на југоисточна Македонија делумно се запознаени со потеклото на турцизмите што ги користат, со оглед на нивната употреба во секојдневната комуникација; (За некои од зборовите знаат дека се турцизми, а за некои не.)
2. Дека младата популација е повеќе запознаена со историјата и навлегувањето на овие зборови во македонскиот јазик, преку образовниот систем, пред сè преку предметот македонски јазик и литература во основното, а особено во средното образование, отколку постарата;

3. Дека младата популација помалку ги знае и многу помалку од постарата ги користи зборовите со турско потекло;
4. Компаративната анализа треба да ни покаже дека во околните места на Радовиш и во руралните средини, повеќе се употребуваат зборови со турско потекло, отколку во градските, иако и во градските средини, во југоисточниот дел на Македонија, има еден малку поголем број на турцизми, отколку во другите делови на Македонија.

Анкетата ќе ја спроведеме и со целни групи според критериумот – *возраст и место на живеење*. Тоа ќе го направиме преку претходно подготвени прашања во форма на анкетен прашалник и интервју.

Подготвениот анкетен прашалник, кој ќе им го доставиме на испитаниците ќе содржи прашања од отворен и прашања од затворен тип, со понудени одговори, односно директни и индиректни прашања, со цел да добиеме искрени и објективни одговори.

Со интервјуто, како вид на анкета, ќе поставуваме устни прашања. Поради слободата на конверзијата и прашањата се надеваме дека ќе дојдеме до поголем број податоци за утврдување на фактичката состојба во врска со проблемот, поставен во хипотезата.

ЗАКЛУЧОК:

Постојат голем број зборови од турско потекло и во македонските дијалекти и во стандардниот македонски јазик. Тие и ден-денес имаат своја примена и како *турцизми*, и како *архаизми*, а голем број од нив се употребуваат во македонскиот јазик без да се знае нивното потекло, односно се користат како одомаќинети македонски зборови. Голем дел од овие турцизми имаат и малку видоизменето етимолошко значење, и кај Македонците, но и кај Турците што живеат во Македонија со векови, што е резултат на јазичната интерференција. Во ова истражување се одлучивме да го откриеме нивното место и употреба во дијалектите, поточно нивната употреба во југоисточниот дел на Република Македонија. Истражувањето го започнуваме од Радовиш, а го направивме и со испитаници од Струмица и Валандово како и со локалното население од околните села.

Се определивме за овој регион бидејќи во овие делови живее голем број на население од турска националност, кое зборувајќи на својот мајчин јазик може да има влијание и врз македонското население кое со векови живее на истата територија. Ова би требало да ни биде уште една потврда за социокултурниот момент, кој може да има и тоа како силно влијание врз употребата на зборови од турско потекло во македонскиот јазик, особено во говорот на населението или во дијалектите каде што живеат заедно етнички заедници од македонско и од турско население, како што е југоисточниот регион.

Преку истражувањето, дојдовме до заклучок дека повозрасната популација од овој дел на Р. Македонија многу почесто употребува турцизми, притоа знаејќи го и нивното значење. Причината за ова е секако фактот дека јазикот е жива материја која постојано расте и се менува, но повозрасната популација, која се занимава пред сè со земјоделие и сточарство, особено во руралните средини, го зачувала стариот јазик со кој се служеле нивните предци и поради немањето потреба од поширока комуникација надвор од својата животна средина. Исто така, од анкетите можеме да дознаеме дека кај повозрасната популација, постои тенденција за зачувување на говорот во кој турцизмите си имаат и своја одредена стилско- јазична вредност, во смисла на архаичност и „зрелост“ на говорот. Кај младата популација се забележува тенденција на употреба на некои нови и „трендовски“ зборови, а помалку се употребуваат турцизмите од повеќе причини. Една, можеби и главна причина е образоването, а потоа тука има и ред други причини, но најсилна е поради напливот на англиски зборови. Тоа е така, поради тоа што англискиот јазик се изучува уште од почетокот на основното образование, но тоа е веќе тема за друго истражување.

БИБЛИОГРАФИЈА

1. Белчев, Толе (2016). *Речник на турцизми, архаизми, дојалектизми и ретко употребувани зборови во македонскиот јазик*. Штип: Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет
2. Бојковска, Стојка, Минова- Ѓуркова, Лилјана, Пандев, Димитар и Цветковски, Живко. 1997 *Македонски јазик за средното образование*. Скопје: Просветно дело.
3. Конески, Блаже 1981 (1965). *Историјата на македонскиот јазик*. Скопје: Култура, Македонска книга, Мисла, Наша книга.
4. Lyons, John 1995. *Linguistic Semantics*. Cambridge: Cambridge University

2. Податоци од интернет страница:

- http://www.fakulteti.mk/news/13-05-30/makedonskiot_jazik_sodrzhi_tri_iljadi_turcizmi.aspx
- <http://makedonskijazik.mk/2010/03>
- <http://makedonskijazik.mk/>
- <http://magazine.danaucime.mk/?p=5766>